

● به بهانه‌ی پنجمین همایش جهانی کولیان ●

هم‌چنان، سرگردان بر جاده‌های جهان

پنجمین کنگره‌ی جهانی کولیان در پراگ برگزار شد. در این کنگره نمایندگان از ۲۰ کشور جهان حضور داشتند. آنان یک‌صدا معتقد بودند که: «اتحادیه نماینده‌ی نیروی ماست و جهان باید قطعنامه‌های ما را بپذیرد.» «اشتوکا»، نخستین کسی بود که در اولین روز پنجمین کنگره‌ی جهانی اتحادیه‌ی بین‌المللی کولیان، از عمر ۲۹ ساله‌ی این اتحادیه خبر می‌داد.

«روماها» در سراسر جهان، بیشتر به نام «جیپسی» که در زبان فارسی به آن‌ها «کولی» می‌گوییم، شناخته می‌شوند. «اصطلاحی» که در هر دو، رکه‌هایی از اهانت وجود دارد.

بیش از ۳۰۰ نماینده و مدعو حاضر در جلسه، سخنان «اشتوکا» را با کف‌زدن‌های شدید خود قطع کردند و در همین حال بر پا خواستند و در حالی که یک ویولن و یک کیتار و یک خواننده که آن‌ها را همراهی می‌کرد، هم‌صدا، سرود کولیان را سر دادند: ... سرگردانم، سرگردانم / در همه‌ی جاده‌های جهان / کولیانه خوشحالی را دیدم / ای کولیان! از آن کدام سرزمین آید؟! با گاری‌ها و کودکان گرسنه‌ی تان / از کجا می‌آید؟ / ای! ای! کولی‌ها! / ای! ای! بچه‌ها! ...

دیگر سخنرانان اولین کنگره‌ی ۴ روزه‌ی کولیان، با سخنان آتشین و پُر شور که دست‌کمی از «اشتوکا» نداشت، سخن گفتند. اما در پس این پیام‌های روشن و شورانگیز امید و شادی، مویه‌ای تیره و تلخ از خاطره‌ها و رنج‌هایی سوزناک، خفه شده بود. «گئورگی دیمتر»، استاد دانشگاه مسکو، که خود از کولیان است، افتخار آن را داشت که این کلمات تشریفاتی را بر زبان راند: «اجازه می‌خواهم کنگره را رسماً افتتاح کنم.» اما در آغاز، «دیمتر»، خطاب به کنگره گفت: ما - کولیان - از قرن‌ها پیش و از زمانی که آبای مان، هندوستان را ترک کرده‌اند، به تحمل رنج و عذاب محکوم شده‌ایم. او گفت که کشتارهای قومی که با نازی‌ها در جنگ دوم جهانی آغاز شد، هنوز در مورد کولیان، در کوزوو و در دیگر نقاط جهان، ادامه دارد.

«رایدکو دزیوریچ» که یک کولی اهل یوگسلاوی است و اکنون در برلین زندگی می‌کند، از همه‌ی کشورهایایی که به گفته‌ی او در آن‌ها نسبت به کولیان، تبعیض، ظلم، کشتار و آزارهای بدنی روا می‌گردد، نام بُرد. این فهرست، تقریباً همه‌ی کشورهایایی که کولیان در آن زندگی می‌کنند را در بر داشت. «دزیوریچ» گفت: یکی از ملت‌هایی که در نابودی مردم خود می‌کوشد، خود ملت کولی است و از خائنان به «آرمان کولیان» نام بُرد. از کسانی چون - به گفته‌ی او - یک عضو کولی در حزب تحت رهبری «اسلوبودان میلوسوویچ» رئیس‌جمهور یوگسلاوی که از حامیان پاک‌سازی قومی در کوزوو است. او همچنین از رهبران کولیان سخن گفت که حاه‌طلب‌های شخصی خود را بر «آرمان کولیان» ترجیح می‌دهند و جامعه‌ی کولیان را به تفرقه و تشنج دچار می‌کنند. حتا برنامه‌ی کار کنگره، خود نشانه‌ی موانع و سدهایی بود که در راه پیشرفت کولیان وجود دارد. یکی از کمیته‌ها از تلاش‌های مربوط به توسعه‌ی «زبان معیار» کولیان گزارش می‌دهد: در بعضی از کشورهای اروپا، کولیان ساکن یک ده نمی‌توانند با کولیان ده همسایه‌ی خود سخن بگویند. کشتار قومی جنگ جهانی دوم، معمولاً یادآور قتل یهودیان به دست نازی‌هاست، اما رهبران کولیان می‌گویند که گروه بسیار عظیمی از کولیان نیز در جریان ۲ کشتار گروهی قومی عظیمی، نابود شده‌اند: همراه با یهودیان در جنگ جهانی دوم؛ سپس در کشورهای کمونیست، از روسیه‌ی شوروی گرفته تا چک، و سومین کشتار، که هم‌چنان ادامه دارد، در کوزوو و در سراسر یوگسلاوی سابق انجام گرفته است.

گزارش یکی از کمیته‌ها درباره‌ی تلاش‌هایی است که برای گرفتن و جبران این خسارت‌ها انجام گرفته است. حتا مسأله‌ی وحدت کولیان نیز مطرح است. «اتحادیه‌ی بین‌المللی کولیان»، خود را بزرگ‌ترین و قدیمی‌ترین اتحادیه از این دست می‌شناسد. اما در ضمن می‌پذیرد که گروه‌های دیگری هستند که دعوی سخنگویی کولیان را دارند. از همین رو، رهبران «اتحادیه‌ی بین‌المللی کولیان» قصد دارند اساسنامه‌ای قانونی تدوین کنند و پارلمان خود را برگزینند. در روز افتتاح کنگره، «مارتین پالوش» معاون وزارت خارجه‌ی چک به شرکت‌کنندگان خوش آمد گفت و افزود که: انتقاد جامعه‌ی بین‌المللی از رفتار جمهوری چک در مورد کولیان، سزاوار و به‌جاست. وی گفت: «می‌توانم فهرستی بالا بلند از مشکلات ارایه دهم. از گونه‌های گوناگون تبعیض در مورد کولیان، از وضعیّت تحمل‌ناپذیر کودکان کولی در نظام‌های آموزشی و بسیاری چیزهای دیگر. انصاف آن است که بپذیریم که انتقاد جامعه‌ی بین‌المللی که در سال‌های اخیر، نسبت به رفتار با کولیان در جمهوری چک انجام گرفته، روا و درست است.» پالوش گفت که کشورش در برخوردهای رسمی و دولتی یا شهروندان کولی، تحول و پیشرفت زیادی کرده است. اما هنوز همه‌ی راه را به حد کفایت نرفته است. به گفته‌ی او عادت‌های کهنه دیر منسوخ می‌شوند و طرز فکرها به کندی تغییر می‌یابند.

رئیس «اتحادیه‌ی بین‌المللی کولیان»، «دزیوریچ» که پس از او رشته‌ی سخن را به دست گرفت، بی آن‌که بخواهد به او پاسخ گوید، گفت: «آن‌چه کولیان به آن نیاز دارند، بنا به گفته‌ی او، فقط عذرخواهی نیست و افزود که آنان، در عین حال، خواستار افشای حقیقت و جبران عادلانه‌اند.

و چنین بود که جهان نیز هم‌آوا با کولیان در به در و صدا در صدای آن‌ها در می‌آمیزد و دومین بند سرود کولیان را که راوی سختی و ناهمواری راه کولیان است، مویه می‌کنند: ... هم‌چنان / و هم‌چنان / سرگردانم / بر همه‌ی جاده‌های جهان.